SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“BUXGALTERIYA HISOBI” KAFEDRASI

“BUXGALTERIYA HISOBINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TASHKIL ETISH MASALALARI”

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

MATERIALLARI TO’PLAMI

(2023 YIL 2-NOYABR)

SAMARQAND – 2023

4. Ўзбекистон рақамларда 2020-2021. Ўзбекистон давлат статистика қўмитаси, Т.: 2022 й.
5. WWW.Stat.uz

Rajaboyev Shahboz Shodi o‘g‘li
SamISI “Axborot texnologiyalari” kafedrasi assistenti
shahbozrajabboyev@gmail.com

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA MS EXCEL DASTURIDAN FOYDALANISH

Annotatsiya: Ms excel dasturi yordamida oddiy hisoblash jarayonlarini tashkil qilish orqali, xizmat ko‘rsatish sohalaridagi hisoblashni bajarish uchun shablonlar keltirib o’tilgan. Bunda buxgalteriya hisobini yuritishda maxsus dasturlardan foydalanmasdan excel dasturida hisoblash mumkinligi ko’rsatilgan. Kichik xizmat ko’rsatish sohalari yangi ochilgan paytda bu dasturdan foydalanib daromadga chiqib olguncha hisoblash ishlarini bajarishi mumkin.

Kalit so‘zlar: buxgalteriya, hisoblash, dastur, excel, xizmat ko‘rsatish, formula, shablon.

Аннотация: Путем организации простых расчетных процессов с помощью MS Excel представлены шаблоны для выполнения расчетов в сфере услуг. Показано, что расчет в Excel возможен без использования специальных программ для учета. Небольшие предприятия сферы услуг могут использовать это программное обеспечение для расчета объема работы, которую они выполняют, прежде чем они начнут получать прибыль.

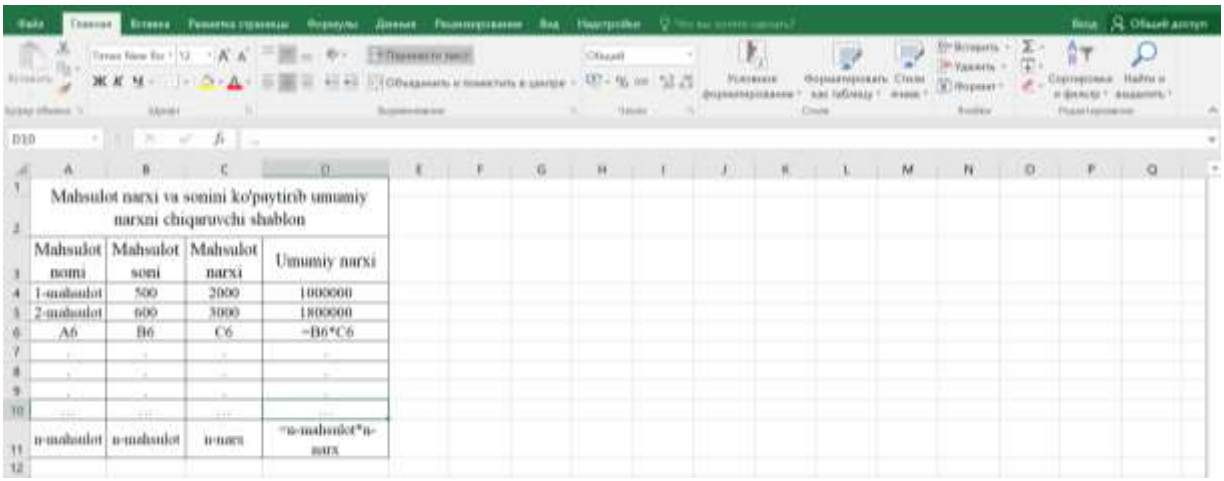
Ключевые слова: учет, расчет, программа, excel, сервис, формула, шаблон.

Abstract: By organizing simple calculation processes with the help of MS Excel, templates for performing calculations in the service sector are presented. It is shown that it is possible to calculate in Excel without using special programs for accounting. Small service industries can use this software to calculate the amount of work they do before they start making a profit.

Keywords: accounting, calculation, program, excel, service, formula, template.

Formula kiritish va funksiyalar: Ms excel dasturida to'g'ridan-to'g'ri vazifalardan tashqari, buxgalter tijorat takliflarini tayyorlashi, shartnoma narxlarini hisoblash va hokazo funksiyalarni qo'shishi mumkin. Hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun turli koeffitsientlar va tuzatishlarni qo'llash, shuningdek narxlarni konvertatsiya qilish kerak. Va eng muhimi, barcha harakatlarni tez va vazifalarga zarar etkazmasdan bajarish. Buxgalter uchun Excel ish varag'ida bajarilishi mumkin bo'lgan asosiy hujjatni va alohida-alohida qo'shimcha hisob-kitoblarni tayyorlashda

yordam beradi. Shunday qilib, mahsulot narxini qayta hisoblashda siz bitta katakda narxni, ikkinchisida mahsulot sonini, uchinchisida esa konvertatsiya formulasini belgilashingiz mumkin (= birinchi katak * ikkinchi katak), keyin Enter tugmasini bosing va narxni oling. Kerakli katakdagi birinchi varaqda siz "=" ni qo'yishingiz mumkin, ikkinchi varaqqa o'ting va uchinchi katakchani jami bilan ko'rsating. Yana Enter tugmasini bosing va natijani oling.

Mahsulot narxi va sonini ko'paytirib umumiy narxni chiqaruvchi shablon

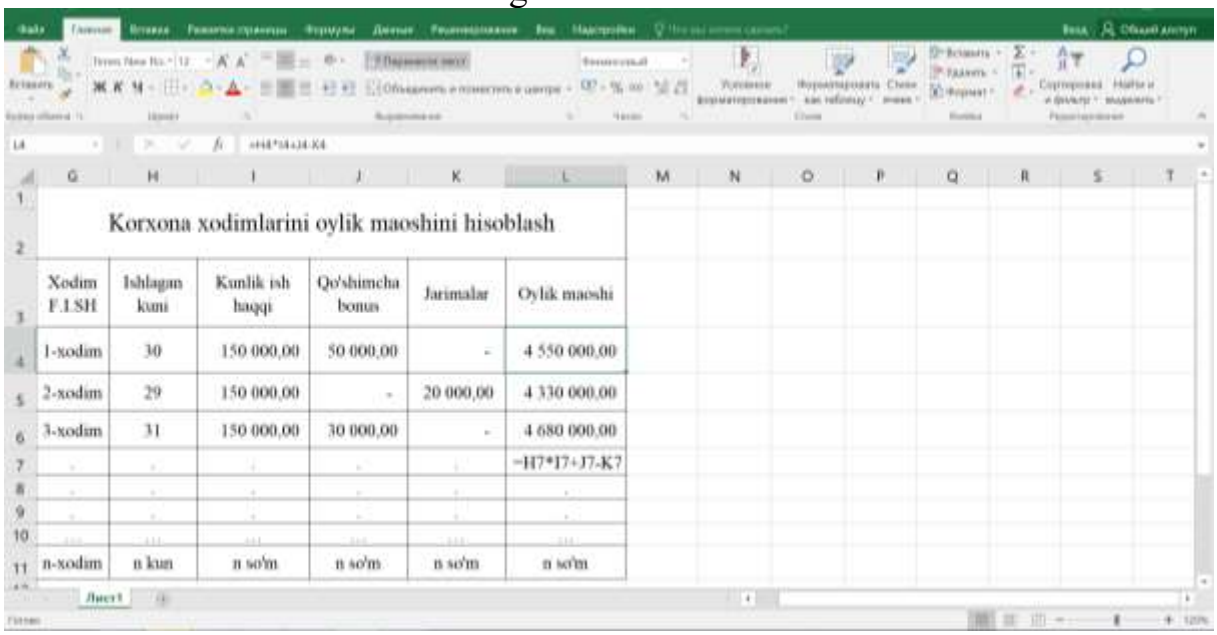
Mahsulot nomi	Mahsulot soni	Mahsulot narxi	Umumiy narxi
1-mahsulot	500	2000	1000000
2-mahsulot	600	3000	1800000
A6	B6	C6	=B6*C6
n-mahsulot	n-mahsulot	n-narx	=n-mahsulot*n-narx

1-rasm. Mahsulotning umumiy narxini hisoblash

Agar faqat narx o'zgarib turadigan ko'p sonli nuqtalar uchun bunday hisob-kitoblarni amalga oshirish kerak bo'lsa, siz Excelning asosiy funksiyasidan foydalanishingiz mumkin - formulalarni avtomatik to'ldirish yoki tortish. Formulalarni to’ldirish qobiliyati dasturning asosiy funksiyalaridan biridir. U bir xil formulani qayta-qayta yozmasdan, jadvaldagi ma'lumotlarni hisoblash jarayonini avtomatlashtiradi. Formulalarni sudrab borishni quyidagi tarzda bajarishingiz mumkin. Formulalar qatorida biz teng va manba ma'lumotlari (=A3) bo'lgan jadvaldagi katakchaga havolani qo'yamiz. Shundan so'ng, biz jadvaldagi qiymatning faqat takrorlanishini olamiz. Ushbu katakchani sudrab borishda jadvalning ma'lumotlar bilan nusxasi olinadi, u asl jadvaldagi ma'lumotlarning o'zgarishi bilan mos ravishda o'zgaradi. Bu diapazonlarni o'rnatmasdan hujayralarni sudrab borishga misoldir. Keyin siz excelning asosiy texnikasidan foydalanishingiz mumkin – bular formulalarni avtomatik to'ldirish yoki tortish.

Kalendar kunlarini sanash Excel hatto kalendar kunlarini hisoblash kabi oddiy harakatlarda ham ajralmas yordamchiga aylanishi mumkin. Buxgalter foizlar, jarimalar, kreditlar va shunga o'xshash narsalarni hisoblash uchun ma'lum bir davrda qancha kun borligini aniq bilishi kerak. Agar bu qisqa vaqt bo'lsa, uni kalendar yordamida hisoblash oson, ammo bu format doimiy hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun juda noqulay. Bunday vaziyatlarda Excel buxgalterga yordamga keladi. Hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun jadvalda uchta bo'sh hujayrani tanlash kerak. Natijalarni olish uchun boshlanish sanasini biriga, tugash sanasini ikkinchisiga yozib, uchinchisini bo'sh qoldirish kerak. Tavsiya: klaviaturaning raqamli qismida sanani shunday yozing: 12/10/2016. Dasturning o'zi kiritilgan ma'lumotlarni sana formatiga aylantiradi va u 10/12/2016 yilga chiqadi. Keyin

uchinchi katakchani tanlang va "Funksiyani qo'shish" tugmasini bosing, uni f(x) belgisi orqali topishingiz mumkin. Bosgandan so'ng, "Funksiya ustasi" oynasi ochiladi. "Kategoriya" ro'yxatidan "Sana va vaqt" ni tanlang va "Funksiya" ro'yxatidan "360 KUN" ni tanlang va OK tugmasini bosing. Ko'rsatilgan oynada siz boshlanish va tugash sanalarining qiymatlarini kiritishingiz kerak. Buni amalga oshirish uchun siz ushbu sanalar bilan jadvalning katakchalarini bosishingiz kerak va "Usul" qatoriga bittasini qo'ying va OK tugmasini bosing. Agar umumiy qiymat raqamli formatda aks ettirilmasa, siz hujayra formatini tekshirishingiz kerak: sichqonchaning o'ng tugmachasini bosing va menyudan "Hujayra formati" ni tanlang, "Raqam formati" ni o'rnating va OK tugmasini bosing. Shu tarzda kunlarni ham hisoblashingiz mumkin: uchinchi katakda = DAYS 360 (B1; B2; 1) yozing. Qavslar ichida birinchi ikkita katakning koordinatalarini sanalar bilan ko'rsatishingiz kerak va usul uchun bittasining qiymatini o'rnatishingiz kerak. Haftalar uchun foizlarni hisoblashda siz olingan kunlar sonini 7 ga bo'lishingiz mumkin. Shuningdek, sanaga istalgan kun sonini qo'shishingiz va ayirishingiz mumkin. Buni amalga oshirish uchun siz bitta katakka sanani yozishingiz, ikkinchisiga teng belgisini qo'yishingiz kerak, keyin sana ko'rsatilgan katakchani bosing va "+" yoki "-" va kerakli kunlar sonini kiriting.

Korxona xodimlarini oylik maoshini hisoblash

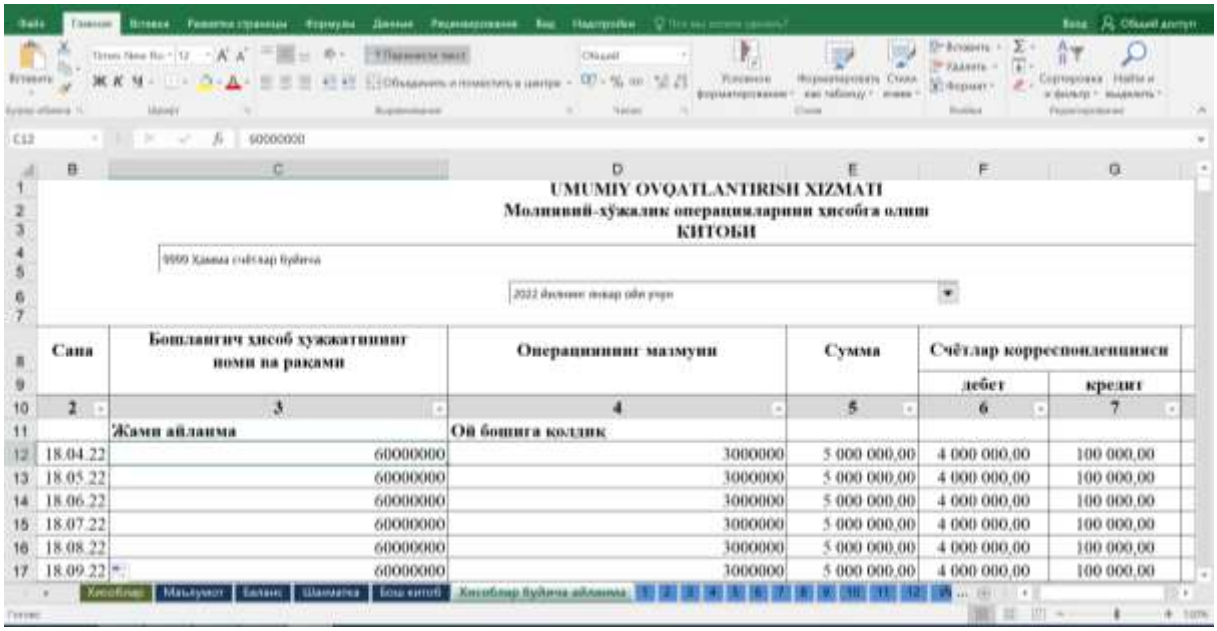
Xodim F.I.SH	Ishlagan kuni	Kunlik ish haqqi	Qo'shimcha bonus	Jarimalar	Oylik maoshi
1-xodim	30	150 000,00	50 000,00	-	4 550 000,00
2-xodim	29	150 000,00	-	20 000,00	4 330 000,00
3-xodim	31	150 000,00	30 000,00	-	4 680 000,00
					=H7*I7+J7-K7
n-xodim	n kun	n so'm	n so'm	n so'm	n so'm

2-rasm. Xodimlar oylik maoshini hisoblash

Hisobotlar bilan ishlash Buxgalter uchun Excel elektron jadvallari hisobot berish va joriy hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun juda ko'p ma'lumotlarni o'z ichiga olgan ko'p funksiyali ishchi vositadir. Bitta varaqqa to'g'ri kelmaydigan jadvalni chop etishda siz uning "sarlavhasini" har bir alohida sahifaga joylashtirishingiz mumkin, bu esa kerakli ma'lumotlarni topishni osonlashtiradi. Buni amalga oshirish uchun "Fayl" - "Sahifa sozlamalari" menyusini va "Varaq" yorlig'ini tanlang. Biz kursorni "Qatorlar orqali" yoki "Ustunlar orqali" ustiga qo'yamiz va jadvalda har bir varaqda joylashtirilishi kerak bo'lgan qatorlarni bosing. Bunday hujjatlar bilan ishlash uchun siz sarlavha va altbilgilardan ham foydalanishingiz mumkin. Ular kerakli ma'lumotlarni, masalan, sana, varaq

raqamlari, kompilyator nomi va boshqalarni qayd etadilar. Sarlavha va altbilgi sozlamalari "Sahifa parametrlari" - "Sarlavha va altbelgilar" da mavjud. Tayyor belgilash variantlari mavjud yoki o'zingizni qo'shish imkoniyati mavjud.

Xulosa o‘rnida quyidagi shablonni keltirib o‘taman bunda: “Umumiy ovqatlantirish xizmati” korxonasidagi bir oylik pul aylanmasi, hisob varaqlarni bog‘lanishi, oyliklari, oldindan to‘langan pullar va keyin to‘lanishi kerak bo‘lgan pul mablag‘lari hisob-kitoblari keltirilgan.

UMUMIY OVQATLANTIRISH XIZMATI
Молиявий-хўжалик операцияларини ҳисобга олиш
КИТОБИ

Сана	Бошланғич ҳисоб ҳужжатининг номи ва рақами	Операциянинг мазмуни	Сумма	Счётлар корреспонденцияси	
				дебет	кредит
2	3	4	5	6	7
	Жами айланма	Ой бошига қолдиқ			
18.04.22	60000000	3000000	5 000 000,00	4 000 000,00	100 000,00
18.05.22	60000000	3000000	5 000 000,00	4 000 000,00	100 000,00
18.06.22	60000000	3000000	5 000 000,00	4 000 000,00	100 000,00
18.07.22	60000000	3000000	5 000 000,00	4 000 000,00	100 000,00
18.08.22	60000000	3000000	5 000 000,00	4 000 000,00	100 000,00
18.09.22	60000000	3000000	5 000 000,00	4 000 000,00	100 000,00

3-rasm. Ms excelda hisob varaqalarini yuritish

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Эшпўлатова З. Б. Recognition of income: allocate the transaction price to the performance obligations in the contract //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2021. – №. – С. 16-22.
2. Эшпўлатова Зайнаб Баратовна Даромадни тан олиш: операция нархини бажарилишларга оид мажбуриятларга тақсимлаш // Экономика и финансы (Узбекистан). 2021. №3 (139).
3. Mustafaevich, Tursinxanov Nurlan, and Rajaboev Shakhboz. "System for analyzing and processing data on university staff based on a fuzzy controller with a fixed knowledge base." Open Access Repository 8.03 (2022): 16-21.

G.X.Shirinova
tadqiqotchi

XIZMAT KO’RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH IMKONIYATLARI

Annotatsiya: Maqolada xizmat ko‘rsatish sohasida innovatsiya, zamonaviy texnika va texnologiyalar qo‘llashni amalga oshirish uchun raqamlm iqtisodiyotdan keng foydalanish masalalari yoritilgan.

Xudoyberdiyev U., Qurbonov M.	Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona aktivlaridan samarali foydalanish yo`llari	175
Худойбердиева М.У., Худайбердиев У.	Рақамли иқтисодиёт шароитида хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш	177
Rajaboyev Sh. Sh.	Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini yuritishda ms excel dasturidan foydalanish	179
Shirinova G.X.	Xizmat ko'rsatish korxonalarida raqamli texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari	182
Тошназарова Н.С.	Савдода иқтисодий самарадорлик масалалари	186
Тўрабеков С.Ш.	Ўзбекистонда туризм хизматлари соҳасини ривождантиришнинг аҳоли бандлигига таъсирини ошириш бўйича тавсиялар	189
5-SHO'BA. INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIYA, SUG'URTA, SOLIQQA TORTISH, INVESTITSIYA VA BANK SOHALARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI		
Пашаходжаева Д. Д.	Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандарт талаблари асосида фойда солиғи ҳисобини юритиш масалалари	196
Ғаффоров Ш. Н.	Қўшилган қиймат солиғи механизмини такомиллаштириш масалалари	200
Тохиров Ш.Н.	Йирик солиқ тўловчилар фаолиятини солиққа тортишнинг масалалари	204
Гулматов Ж. Р.	Молиявий назоратнинг замонавий тизими	207
Гулматов Ж. Р.	Молиявий назоратнинг замонавий тизими	213
Эсанов О.М.	Корхоналарда кўчмас мулкларни баҳолаш ва қайта баҳолаш тартибини такомиллаштириш	218
Эсанов О.М.	Корхоналар кўчмас мулкининг моҳияти, аҳамияти ва уларнинг ҳисоб объектлари сифатидаги таснифи ва тавсифи	221